

Asia: VN/25975/2021

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta laiksi potilasasiavastaavista ja sosiaaliasiavastaavista

Lausunnonantajan lausunto

1. Edistääkö hallituksen esitysluonnos nykyistä paremmin potilaan sekä sosiaalihuollon ja varhaiskasvatuksen asiakkaan oikeuksien ja oikeusturvan toteutumista?

Kyllä edistää. Potilasasiavastaavien ja sosiaaliasiavastaavien työtehtävät erotetaan sosiaali- ja terveydenhuollon tuottamisesta ja järjestämisestä, potilasasiavastaaville asetettu kelpoisuusehdot ja rekisterinkäyttö mahdollistaa työn jäsentämisen ammatillisesti paremmin, mikä palvelee myös asiakkaiden etua. Lisäksi velvoite antaa vuosittainen selvitys lisää palveluiden tasalaatuisuutta eri alueilla.

2. Onko potilasasiavastaavien ja sosiaaliasiavastaavien toiminta tarkoituksenmukaista järjestää jatkossa pääasiassa hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän järjestämänä? (2 ja 3 §)

Kyllä, pois lukien yksityisen terveydenhuollon toimijat. Lakiluonnoksen mukaan yksityiset terveydenhuollon tuottajat eivät enää järjestäisi itse potilasasiavastaavien toimintaa, vaan tältä osin potilasasiavastaavien toiminnan järjestäisi hyvinvointialueet. Tässä vaikutustendarviointi työmäärän suhteen ei ole riittävä. (vrt. HE luku 4.2 pääasialliset vaikutukset). Vaikka yksityisten terveydenhuollon potilaiden yhteydenottoja ei määrällisesti olisi paljoo, on jokaisessa tapauksessa selvittävät jokainen asia tapauskohtaisesti. Yksityisten käytännöt ja rekisterijärjestelmät poikkeavat julkisen terveydenhuollon järjestelmistä ja jokaisella palveluntuottajalla on omat käytännöt, joiden muutoksia potilasasiavastaavien pitäisi pystyä seuraamaan. Potilasasiavastaavien tehtävään kuuluu myös potilaan oikeuksien edistäminen. Useiden organisaatioiden kanssa yhteistyön tekeminen tai palauteen antaminen tarvitsee olennaista lisäresursointia nykytilanteeseen verrattuna. Ehdotettu toimintamalli ei ole resurssien osalta mahdollista, jos hyvinvointialueella on 1–2 potilasasiavastaavaa. Kuten laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992 edellyttää nykyisin, tulisi yksityisten toimijoiden osalta soveltaa nykyisen lain pykälää jatkossakin. 11 § 1 mom Terveydenhuollon toimintayksikölle on nimettävä potilasasiainvaimies. Kahdella tai useammalla toimintayksiköllä voi myös olla yhteinen potilasasiainvaimies. Tämä olisi myös yksityisen terveydenhuollon laatutyön kannalta parempi vaihtoehto, kuin siirtää tehtävät hyvinvointialueelle.

Tehtävien siirto hyvinvointialeen hoidettavaksi ei ole perusteltavissa oleva tulonsiirto julkiselta yksityiselle sektorille ja se lisää kustannuksia huomattavasti arvioitua enemmän.

Jos HE mukainen malli toteutuu, pitää se huomioida resurssissa ja työntekijöiden mahdollisuutena osallistua koulutukseen ja kehittämisen sekä näin avulla myös tosiasiallisesti potilaan ja asiakkaan oikeuksien edistämiseen.

3. Onko potilasasiavastaavien toiminta tarkoituksenmukaista järjestää jatkossa erikseen

- a. valtion mielisairaaloissa
- b. Puolustusvoimien terveydenhuollossa
- c. Vankiterveydenhuollossa
- d. Työterveyslaitoksessa? (4 §)

Kyllä pitää järjestää, ei ole potilaiden edunmukaista siirtää hyvinvointialueille.

4. Ovatko potilasasiavastaavien ja sosiaaliasiavastaavien riittävyttä ja vastuuhenkilön nimeämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia? (2 § 4 momentti, 4 § 4 momentti)

Kyllä muilta osin, mutta jos yksityisen terveydenhuollon potilasasiavastaavien tehtävät tulevat hyvinvointialueiden järjestettäväksi, määrä ei ole riittävä. Selvittelytehtäviä on määrällisesti enemmän, kuin niissä tilanteissa, joissa potilasasiavastaava toimisi organisaation sisällä. Potilasasiavastaavien riippumattomuus voitaisiin isoissa yksityisen terveydenhuollon organisaatioissa taata kuten nytkin.

5. Turvaako esitys riittävästi potilasasiavastaavien ja sosiaaliasiavastaavien riippumattomuuden ja puolueettomuuden? (2 § 3 momentti, 4 § 3 momentti, 5 §)

Kyllä

6. Onko potilasasiavastaavan, sosiaaliasiavastaavan ja vastuuhenkilön kelpoisuutta koskeva säännös tarkoituksenmukainen? (6 §)

Muilta osin kyllä, mutta vastaavan potilas- ja sosiaaliasiavastaavan kelpoisuusvaatimuksena tulisi olla ylempi korkeakoulututkinto, joka on suoritettu yliopistossa.

7. Onko esityksessä huomioitu asianmukaisesti asiakkaiden kielelliset oikeudet? (7 §)

Kyllä

8. Onko potilasasiavastaavan, sosiaaliasiavastaavan ja vastuuhenkilön tehtävät määritelty tarkoituksenmukaisesti? (8 §)

Tehtävät ovat määritelty muilta osin tarkoituksenmukaisesti, mutta kohtaan 2, joka sisältää avustamisen tulisi lisätä potilas- ja lääkevahinkoasiat tämä tulisi huomioida resurssien tarpeessa.

Potilaan oikeusturvan kannalta merkittävin asia nykyisessä potilasasiamiestyössä on potilas- ja lääkevahingoissa neuvominen ja avustaminen. Potilaat, jotka kokevat hoidossaan vakavan haittatapahtuman, eivät ole kykeneviä yksin laittamaan vireille potilasvahinkoasioita ja hakemaan korvauksia. Haittakorvaukset ja ansionmenetykskorvaukset sekä mahdollinen ammatillinen kuntoutus, jotka voivat tulla korvattaviksi Potilasvakuutuksesta, ovat tärkeä osa potilaan ensisijaista sosiaaliturvaa. Jos korvauksia ei osata hakea, lisää tämä asiakkaita viimesijaisessa sosiaaliturvassa kuten täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuessa sekä lisää yksilöiden ja perheiden syrjäytymistä. Avustamisen puute ohjaisi osan potilaista lakitoimistojen asiakkaisiksi. Potilasvahinkona vammautuneen tai sairastuneen tulisi saada maksuton apu potilasvahinkoasiensa vireille laittamiseen ja korvausten hakemiseen kuten nykyisinkin. Jos avustaminen jää laista pois potilas- ja lääkevahinkojen osalta, ei resursseja tehtävän toteuttamiseen ole riittävästi ja nykyisin potilasasiamiehillä oleva potilasvakuutuksiin liittyvä ammattitaito häviää. Lakiehdotus ei avustamista kiellä, mutta tosiasialliset resurssit toteuttaa sitä tulevat jäämään liian vähäisiksi. Jos asianmukaiset korvaukset haittatapahtuman jälkeen jäävät hakematta ja saamatta, lisää tämä potilaiden tyytymättömyyttä ja johtaa viranomaisia työllistäviin epätarkoituksenmukaisiin valitusprosesseihin.

9. Ovatko rekisterinpitoa ja henkilötietojen käsittelyä koskevat säännökset asianmukaiset ja tarkoituksenmukaiset? (9 – 12 §)

Kyllä

10. Ovatko potilasasiavastaava ja sosiaaliasiavastaava –nimikkeet sopivat potilasasiamiesten ja sosiaaliasiamiesten uusiksi nimikkeiksi?

Esitetyistä vaihtoehtoista paras, ”vastaava potilas- ja sosiaalisvastaava” on kielellisesti kömpelö yhdistelmä.

11. Vapaamuotoiset huomiot

-

Niemi Tommi
Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri